

Nela Rywíková: Děti hněvu (Brno: Host, 2016)

Evokuje-li název románu muzikál *Děti ráje* Michala Davida, složený z hitů české populární hudby z 80. let minulého století, které formovaly současnou generaci otců, narozenou za husákovské normalizace, bude překvapen. *Děti hněvu* se zrodily z totalitního pekla, nacistického, poučného i normalizačního, jsou druhým pólem viděné reality v období polistopadovém, s podnikatelskými a politickými šibry, kteří sice chtějí navenek vypadat jinak, avšak vynikají arogancí a egocentristem.

Postavy, které sledujeme, doprovázejí od dětství traumata. Předčasně poznávají bezmocnost, nejistotu, nedůvěru až nenávisť. Zažijí na vlastním těle vztek toho, kdo je zrovna silnější nebo mocnější, ztrácejí stud a začínají se chovat stejně jako dospělí. Hledáme-li v románu pozitivní hrdiny, tak je jen obtížně nalezneme. Běžně se nevyskytují ani v blízkém kruhu rodin. Mimo ostravských Židů z rodu Stillmannových a Adlerových, kteří před druhou světovou válkou žili v centru Ostravy a patřili k vyhlášeným a vyhledávaným lékařům, než je doba nacistické okupace rozmetala, se všichni chovají deformovaně, lstivě a vypočítavě. Výjimkou se stává snad jen jejich bývalá služebná, která se k nim hlásí bez ohledu na politické proměny. Morálně na tom nejsou nejlépe ani pováleční učitelé či vychovatelé v dětském domově, kam se dostala hlavní postava Erik Adler, dítě stvořené z lásky, ale předčasně hozené do kalné vody. Jeho sebevědomí je otřeseno nejen ztrátou rodiny, ale také vynucenou oficiálně změnou jména – části své identity. Od 50. let vystupuje jako Erik Sýkora, protože se tím stává méně nápadným. „Děti hněvu“ (např. Lojza Klocek z děčáku), ho nenávidí za to, že je jiný. Chová se méně agresivně, ohleduplněji a slušněji, což je považováno za slabost. V partě kluků platilo právo vůdce, dominovala v ní krutost, vztek a násilnictví, což některým zůstalo navždy. Každý z příchozích do dětského domova načas poznal bezmocnost a šikanu. Někteří jsou obětmi režimu, jiní se ve stávající společenské džungli mění v šelmy, co čekají na svou příležitost. Na jejich potomky se následně přenáší zloba a pokřivenost. Hledají úniky v alkoholu, drogách, gamblerství, ženy i muži si vydělávají všemi možnými způsoby, nechybí perverze a prostituce.

Hned z kraje se dostáváme na místo neutěšené ostravské periferie, kde je v bývalé výtopně nalezeno tělo zavražděného muže a postupně se dostáváme do dalších neobvyklých prostor heren, erotických klubů, nádražních kiosků a nálevení, pohybuje se v panelácích, ale také mezi bezdomovci, v domech a bytech všehoschopných podnikatelských hochštaplerů. Pochybnosti o čestném a spravedlivém jednání ztrácíme také v okruhu policie, kde není nic horšího než pracovat pod namyšleným a kariérou posedlým šéfem. Rafinovanými nitkami jsou vzájemně protkány

osudy jednajících postav a my je rozplétáme, dlužno říci, že mnohdy málo úspěšně, neboť vyústění zápletek je vždy nečekané. Vše dopovídající epilog shodně s jinou kritickou reflexí považujeme za nadbytečný.

O co se tedy čtenář může bezpečně opřít, aby neměl pocit, že román je spíše sociálně-psychologickou sondou do společnosti, než detektivním románem, že svět je jedním velkým peklem, v němž dokonce chybí očištec, natož nebe? Co tvoří jeho pevnou strukturu, jestliže postrádáme charakterní postavy z různých sociálních skupin? Zřejmě to bude mimetická topografie a topos času, máme tím na mysli nejen současného, ale také historického (ve fázích 1939-1943, 1945-1946, 1948, v letech šedesátých a devadesátých). Silný je především svým akcentem na pásmo vypravěče. Rywиковá v něm není jen tím, kdo vypráví, ale tím, kdo zároveň instruuje čtenáře, na co by se měl zaměřit, čeho si všimnout v odumírajícím postindustriálním velkoměstě, co by se při povrchním vnímání děje mohlo vytratit, co je pamětí historickou a co zůstává pamětí míst. Členění do 29 kapitol, s přídávkem kurzívou psaného úvodu a epilogu jako rámců, napomáhají kompaktnosti. Románová pointa se drží faktů, ale ani jeden informační zdroj nesnižuje naše napětí. To trvá až do konce číselně označených kapitol.

Detektivní román, jak stojí v podtitulu na obálce knihy, opatřené kresbou orvaného medvídka, je dějově napínavým, přitom poutavým čtením, které může udržet pozornost i zkušeného čtenáře avizovaného žánru. Zpackaný život postav je bez ideálů, které se ostatně u akčních příběhů neočekávají, stačí, že jsou mnohé kritické narážky navozeny tak, že text směřuje k předem stanovenému účinku. Autorka potvrdila, že prvotina *Dům č. 6*, vydaná v roce 2013, není planým příslibem do budoucna. Stává se úspěšnou českou představitelkou literatury bestsellerového typu.

Svatava Urbanová